

CorSENDONK[®] bier

Pater

Zacht en donker.

Agnus

Pittig en blond.

CORSENDONCA

Trimestrieel tijdschrift
10* jaargang
Nr. 4, december 1993
ISSN 0779-5785

V.u.: Hugo Miguet
Sprinkhaanweg 4
2360 Oud-Turnhout

Kantoor van afgifte : Oud-Turnhout

VOOR AL UW FEESTEN

ALTA RIPA

Engelstraat 6 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/67.12.71

VERZEKERINGSKANTOOR

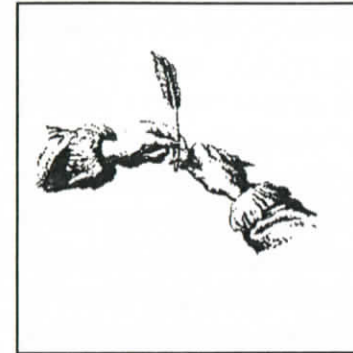
JAN AERTS

ALLE VERZEKERINGEN

St. Antoniusstraat 20 2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.30.92

© *CORSENDONCA* : Alle artikels overgenomen uit ons driemaandelijks tijdschrift moeten de vermelding "*Uit Corsendonca*" dragen, met de jaargang, nummer, pagina en de naam van de auteur.

CORSENDONCA

Woordje van de voorzitter

Wellicht zit de leeftijd er voor iets tussen, maar we kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat de jaren steeds vlugger aan ons voorbijgaan. Laat er ons vooral aandacht voor hebben dat het niet enkel een "voor-

bij-gaan" is, maar dat we bewust de tijd "mee-be-leven".

Door beroepsbezigheden werd ik de laatste maanden verhinderd om erg actief met heemkunde bezig te zijn. Het is voor mij, als voorzitter, dan ook een verheugende vaststelling te merken dat in de loop van 1993 een paar initiatieven werden opgestart. Zo begon enerzijds in het begin van het jaar, in de schoot van Corsendonca, een actieve werkgroep Familiekunde. Anderzijds weet iedereen intussen dat kortelings ons nieuwste fotoboek over de toonbank komt. Corsendonca leeft meer dan ooit !

Wij maken van deze gelegenheid graag gebruik om onze leden op de voorstelling van "Oud-Turnhout en zijn verleden 3" in de priorij van Corsendonk op zaterdag 18 december om 20 uur uit te nodigen. Die avond krijgen we tevens een primeur : dr. Philippe Van Peer van de K.U.Leuven, die in de maand juli 1993 de leiding had van de opgravingen langs het Heieinde, komt ons vertellen over dit werk en de betekenis ervan voor de kennis van de nederzettingen hier, ongeveer 35 000 jaar geleden. Iedereen is van harte welkom.

Het jaareinde impliceert steeds weer een oproep tot hernieuwing van het lidgeld. U blijft ook in 1994 alle informatie krijgen door (nog steeds) 200 fr. over te schrijven op rekeningnummer 001-

1085134-71 van Heemkundekring Corsendonca St-Bavostraat 9 Oud-Turnhout.

1994 is ook een verkiezingsjaar voor onze vereniging. Op de Algemene Ledenvergadering van maart wordt een nieuw bestuur verkozen. Mogen we vragen dat de kandidaturen voor het bestuur schriftelijk worden binnengeleverd bij de huidige voorzitter (H.Miguet Sprinkhaanweg 4) of de huidige secretaris (Leo Van Hooghten P. Dielsstraat 23), en dit voor 31 januari 1994.

We wensen u allen vredevolle eindejaarsfeesten en een gelukkig 1994.

Hugo Miguet
voorzitter Corsendonca

Een 35.000 jaar oude nederzetting in Oosthoven

Op een stuk landbouwland langsheen het Heieinde werd de afgelopen zomer een archeologisch onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van sporen uit de verre prehistorie. In de voorafgaande maanden waren immers regelmatig stenen werktuigen aan de oppervlakte teruggevonden door Gust Sels.

Uit een kleine proefput, gemaakt op initiatief van Cyriel Verbeek en met de hulp van Adri Jansen en Piet Van Gisbergen van de archeologische vereniging "t Oude Slot", kwamen opnieuw enkele werktuigen te voorschijn. Een voorlopige studie van bodemgelaagdheid in het proefputje wees uit dat de werktuigen zich in een erosielaagje bevonden. Dit laagje is erg goed bekend in de Kempen en het is ontstaan in een periode, tussen 16.000 en

22.000 jaar geleden, waarin het toenmalige landschap aan sterke veranderingen onderhevig was: sommige gebieden werden sterk afgevlakt, terwijl op andere plaatsen tamelijk steile hellingen ontstonden. In die turbulente periode was ook de prehistorische vindplaats geërodeerd uit haar oorspronkelijk situatie en de resten ervan waren terechtgekomen in het erosielaagje.

De vraag die zich op dat moment stelde was of het dan wel de moeite loonde hier een grootschalig project op te zetten. De echte nederzetting zoals de toenmalige mens ze had achtergelaten, zouden we niet terugvinden; de kans om andere dan duurzame stenen resten aan te treffen was minimaal en, omwille van de sterke erosie, moesten we er rekening mee houden dat er erg weinig stenen werktuigen zouden opgegraven worden. Anderzijds waren in de Noorderkempen resten uit zo'n ver verleden uiterst zeldzaam en was de aanwezigheid van een bepaald type werktuig tussen het oppervlaktemateriaal, namelijk vuistbijlen, uitzonderlijk en intrigerend.

Het laatste argument gaf uiteindelijk de doorslag om een echte archeologische opgraving op het touw te zetten. Achteraf blijkt dit een erg gelukkige beslissing geweest te zijn zoals uit het volgende verslag van de werkzaamheden zal blijken. Vooraf weze gezegd dat de huidige interpretaties voorlopig zijn en dat de eigenlijke laboratoriumonderzoeken nog maar in het beginstadium zijn. De radiometrische datering door middel van de ¹⁴C methode wordt op dit ogenblik uitgevoerd in Utrecht, het onderzoek van de vegetatieresten in het Koninklijk Instituut voor Natuurwetenschappen in Brussel en de analyse van de bodemmonsters in de sedimentologische onderzoekseenheid van de Katholieke Universiteit te Leuven.

Bij de aanvang van het terreinwerk was het uitgangspunt dat de

resten van een oorspronkelijke nederzetting op één van de hogere punten in het landschap door afstromend water hellingafwaarts waren vervoerd en uiteindelijk onderaan op de helling waren blijven liggen. In het huidige landschap is er zo'n hogere plaats even ten noorden van het opgravingsterrein. Het terrein helt af in zuidelijke richting tot aan de Oosthovense loop. Er werd dus besloten een lange sleuf aan te leggen, georiënteerd naar het noorden en dwars op de huidige helling, om zodoende de hellingafwaartse beweging van de prehistorische stenen te kunnen vervolgen. Ten tweede moest er rekening mee worden gehouden dat het wel eens om een zéér oude nederzetting zou kunnen gaan, misschien wel 300.000 jaar of meer. De aanwezigheid van talrijke vuistbijlen wees immers in die richting. Om dat te verifiëren moesten we een idee krijgen van de opbouw van het landschap in zijn geheel. Meer bepaald zouden we lagen van een dergelijk ouderdom in de omgeving moeten terugvinden waaruit het materiaal afkomstig had kunnen zijn. De sleutelvragen van het onderzoek waren dus:

Waar lag de nederzetting en wanneer is ze ontstaan?

1. Waar?

De systematische opgraving van onze lange sleuf (50 x 4 meter) maakte al snel duidelijk dat erg weinig werktuigen in de erosielaag achtergebleven waren, gemiddeld nog niet 1 per vierkante meter. De kleinere stukjes waren naar alle waarschijnlijkheid verder hellingafwaarts vervoerd en zijn misschien in de rivierbedding terecht gekomen. Maar daarenboven bleek dat naar het noorden toe de concentratie van stenen AFnam, in plaats van toe te nemen of op zijn minst dezelfde te blijven. Dit laatste zou men namelijk

De vindplaats op het Heieinde tijdens de opgravingswerken.

verwachten als de stenen vanuit het noorden naar beneden gespoeld waren, vooral omdat er geen noemenswaardige verandering in de hellingsgraad werd vastgesteld. De helling van de erosielaag is over de hele sleuflengte constant 2 percent. Enkele proefputjes bovenop het plateau hadden trouwens geen enkel spoor opgeleverd.

Verder zagen een aantal werktuigen er bijzonder vers uit; sommige hadden zelfs nog zo'n scherpe randen dat men er zich haast aan kon snijden. Als ze echt over een grote afstand van de helling afgerold zijn, kon dit zeker niet meer het geval geweest zijn.

Zo was er dus al enige twijfel ontstaan over de mogelijke lokalisatie van de oorspronkelijke vindplaats op het plateau. Maar het doorslaggevende argument om deze hypothese terzijde te schuiven werd slechts op het einde van de opgraving gevonden. Toen werd het duidelijk dat het landschap ten tijde van de menselijke bewoning er helemaal anders uitzag. Van een helling zoals nu was er helemaal geen sprake; integendeel daalde het landschap toen in noordelijke richting! Dus de situatie was precies de omgekeerde van heden ten dage. Het besluit was duidelijk: waar de stenen werktuigen nu gevonden werden, was ook het prehistorisch kamp gesitueerd!

2. Wanneer.

Vuistbijlen zijn de voorwerpen die vooral gevonden werden. Een vuistbijl is zowat de prehistorische allessnijder die voor allerlei gebruik ingezet werden. Die werktuigen zijn karakteristiek voor het Oud-Paleolithicum dat tussen een half miljoen en een kwart miljoen jaar oud is in onze streken. Was het werkelijk mogelijk dat we met een nederzetting van die ouderdom te doen hadden in Oosthoven? Om dat te bewijzen moesten we bodemlagen van die ouderdom terugvinden. Een boring op het allerhoogste punt in het landschap, op 31 meter boven de zeespiegel, zou hier misschien een antwoord kunnen brengen. Inderdaad, we gingen er vanuit dat daar de erosie de grootste impact zou hebben gehad en dat de oude lagen daar dicht tegen de oppervlakte zouden liggen. Groot was dan ook onze verwondering toen bleek dat de opeenvolging van de gelaagdheid daar precies dezelfde was als die in onze opgravings sleuf. Het cruciale punt in reconstructie van het landschap was een veenlaag die we in de opgravings sleuf onder de erosielaag hadden aangetroffen. Diezelfde veenlaag vonden we

terug in die boring op het 31 meter plateau. Boringen op andere plaatsen wezen uit dat die veenlaag in het hele gebied aanwezig is. De erosielaag doorbreekt met ander woorden nergens het veen. De redenering doortrekkend, betekend dit dat ook de werktuigen in de erosielaag van recentere datum dan het veen moeten zijn. En er zijn zéér goede redenen om aan te nemen dat dit veen niet langer dan 38.000 jaar geleden is gevormd! Onze nederzetting moest dus tussen 38.000 en 20.000 jaar (de periode van de erosie) oud zijn!.

3. Interpretatie.

Zo hadden we dus het antwoord op onze twee beginvragen; een nederzetting die nog min of meer op haar oorspronkelijke plaats lag en die, met een marge van enkele duizenden jaren, op 35.000 jaar oud geschat kan worden.

Met die twee elementen en met de kennis van de evolutie van het landschap ter plaatste kunnen we beginnen aan een reconstructie van wat zich daar op zeker moment in het verleden heeft afgespeeld.

Kort voor één van de vochtigere periodes in de laatste ijstijd die vanaf 75.000 jaar geleden onze gebieden in een ijzige greep hield, was er op de bewuste plaats een kleine moerassige depressie ontstaan. De begroeiing op de rand ervan zorgde ervoor dat zich in en rond die depressie een veenlaag ontwikkelde. Dit moerassig gebied met wat boomgroei zal een geïsoleerde plaats geweest zijn in het landschap dat grotendeels met grassen en lage struiken bedekt was. Bij het einde van de veenvorming is een groep mensen ter plaatste gekomen en heeft op de zuidelijke rand van het meertje een kampplaats ingericht.

Waarschijnlijk ging het om een kortstondig verblijf van slechts enkele dagen. Dat ze er vuur gemaakt hebben blijkt uit de aan-

Philip Van Peer verricht de nodige opmetingen.

wezigheid van kleine houtskoolbrokjes. Stenen werktuigen, vooral vuistbijlen, hebben ze er eveneens vervaardigd. Het vuursteen dat ze hiervoor gebruikten is van kortbij afkomstig, hoewel we de precieze oorsprong ervan niet kennen. Waarschijnlijk hadden ze ook wel enkele klaargemaakte werktuigen bij zich. Hun aanwezigheid hier zal hoogstwaarschijnlijk in verband gestaan hebben met voedselvoorziening. We mogen veronderstellen dat het moeras een drinkplaats was voor allerlei diersoorten, waaronder grote zoogdieren als de mammoet en de wolharige neushoorn.

De opgraving heeft slechts één fauna-element opgeleverd. Een verbrande tand van waarschijnlijk een middelgroot zoogdier. Maar het feit dat hij verbrand is, wijst er mogelijk op dat hier geroosterd vlees geconsumeerd is. Anderzijds mogen we niet uitsluiten dat beenderen als brandstof voor het vuur gebruikt zijn geweest. De meeste werktuigen zijn waarschijnlijk gebruikt in de verwerking van vlees en hout. Maar er zijn er ook enkele die duidelijk als jachtwapen dienst moesten doen. Zo is er een zogenaamde Emireh-spits die waarschijnlijk op een houten schacht werd ingeplant en als steekwapen werd gebruikt.

4. Belang van de nederzetting.

De globale kenmerken van de stenen werktuigen zijn typisch voor de periode van het Midden-Paleolithicum (dat tussen 250.000 en 30.000 jaar oud is). Met onze datering rond 35.000 jaar geleden bevinden we ons helemaal aan het einde van die periode. Laat Midden-Paleolithische nederzettingen zijn uiterst zeldzaam in ons land. In Vlaanderen kenden we er tot voor kort geen enkele. In die zin is de nederzetting te Oosthoven uitzonderlijk.

Maar er is nog iets anders. De grote aanwezigheid van vuistbijlen (meer dan 30 percent van alle werktuigen) is op het eerst gezicht vreemd. De meeste Midden-Paleolithische nederzettingen in België sluiten goed aan bij wat we in Frankrijk kennen en daar zijn vuistbijlen slechts minimaal vertegenwoordigd. In Centraal-Europa echter kennen we relatief late nederzettingen (40.000 jaar en jonger) waar wel veel vuistbijlen voorkomen. We moeten dus voor Oosthoven eerder rekening houden met invloeden vanuit het Oosten. Misschien zijn sommige van de daar aanwezige groepen tot in ons land afgezakt en hebben zich tijdelijk ver naar het noorden gewaagd. De aanwezigheid van de Emireh-spits is in dit

verband cruciaal. Normaal gezien komt dit type enkel voor in relatief late nederzettingen in het Midden-Oosten en in Centraal-Europa. Vanwege zijn specifieke vorm en technische uitwerking is het haast ondenkbaar dat het hier om een toevallige convergentie zou gaan, dat een lokale steenbewerker hier toevallig iets zou gaan maken dat lijkt op wat in een totaal ander gebied frequent voorkomt. Neen, het is veel waarschijnlijker dat een dergelijk werktuig wijst op een echt contact tussen die twee gebieden, misschien zelfs op de inwijking van bevolkingsgroepen uit het oosten. Het is een vaststaand gegeven dat in de periode tussen 40.000 en 30.000 jaar geleden de Westeuropese bevolking belangrijke veranderingen heeft ondergaan. Over hoe precies en waarom dat gebeurt is, weten we haast niets. Gaat het om interne verandering omwille van bepaalde omstandigheden of zijn er nieuwe groepen hier terechtgekomen? Mogelijk zal wat we in Oosthoven gevonden hebben een belangrijke rol blijken te spelen in de oplossing van dergelijke vragen.

Dankwoord.

Het project in Oosthoven is slechts uitgevoerd kunnen worden mits de logistieke medewerking van het Gemeentebestuur van Oud-Turnhout. Het eigenlijke opgravingswerk werd vooral uitgevoerd door de jongeren van "Jeugd en Cultureel Erfgoed" en hun begeleiders en door de leden van de archeologische vereniging "t Oude Slot". Met dank aan allen.

Dit project kadert in het I.U.A.P. 28 - archeologie, een initiatief van de Eerste Minister.

Leuven 11 oktober 1993
Dr. Philip Van Peer

Honger.

Het was nog altijd oorlog toen en barre wintertijd.

We zitten bij buurman Heinke in het ovenhuis op ons brood te wachten. Heinke bakt de broden voor de mensen die thuis zelf geen oven hebben. Het is daar warm en gezellig zitten in het kleine, knusse bakhuis, terwijl je door het venstertje naar buiten in de witte winter kijkt.

In het warmste hoekje, vlakbij de oven, zit Kadee. Hij is een grote, eendelijke vent, die naar niemand kijkt en die je nooit een woord hoort spreken. Hij was daar al toen we bij Heinke kwamen en heeft zich al de tijd niet eens bewogen. Hij zit daar zo maar, met de handen op de knieën, stom naar de vloer te kijken. Kadee zal wel niet zijn ware naam wezen, maar we hoorden hem nooit anders noemen. En we weten van hem dat hij niet goed bij zijn verstand is.

Heinke is geen bakker van stiel. Hij doet het alleen maar om zijn burens te helpen, omdat er met die oorlog niet genoeg brood is bij onze bakker. Heinke vlecht manden, biekorven en korenwannen. Dat is zijn ware beroep. Maar hij is handig in vele dingen en durft alle karweitjes aan. Zo bakt hij nu, voor ons en een paar andere uit de buurt, de bruine oorlogsbroden van grofgezift roggemeel.

We vinden het prettig Heinke aan het werk te zien. Hoe hij het meel mengt met water, zout en gist, en het dan kneden gaat. Het is heel zware arbeid. Heinke moet er voor in de trog klimmen en met de blote voeten trappen en trappen maar, zo zwaar en taai koekt het deeg ineem. Tot het een grote, bruine vaste brok is. Hij laat het deeg een tijdlang rijzen onder een deken en maakt er dan even grote broden van. Intussen stookte hij de oven witheet met het knappende rijshout en schraapt er de houtskool weer uit met de lange,

ijzeren krabber.

Hij doet het alles alleen, dat rappe en bijdehandse Heinke, en Jo en ik worden het nooit moe naar hem te kijken. Daarom zijn we ook lang voor de tijd gekomen. Nu is het weer zo ver dat ze in de oven steken, achter dat zwartijzeren deurtje, wel twintig broden. Heinke neemt het gemakkelijk nu, stopt zijn pijp en gaat op de rand van de trog zitten. Het is alleen nog wachten maar.

Jo stoot me aan en fluistert:

“Dertien.”

Hij zit op Kadee te letten. Aan die zijn neus hangt steeds een klare druppel. Die wordt immer groter, tot hij er af valt en dan begint er dadelijk een nieuwe te groeien. Jo is al een tijdje begonnen de druppels te tellen.

De koster komt het bakhuis binnen en wat later ook de smid en de kleermaker.

“Mijn oorlogsklanten!” lacht Heinke.

De mannen vallen aan het praten. Over altijd hetzelfde steeds, die barre winter en die wrede oorlog, die nu al in zijn derde jaar is en waar ze nog geen einde aan zien. Met niets gaat het nog zoals het hoort. De smid heeft geen ijzer meer, de kleermaker krijgt alleen nog oud goed te verwerken en de koster voorspelt dat ze het binnenkort in de kerk zonder kaarsen moeten doen.

“Zeventien,” mompelt Jo.

Ik heb er nog niet zoveel geteld, Jo is er eerder aan begonnen. Kadee zit altijd nog even stom en roerloos naar de grond te staren. Hij laat zijn neus druipen maar en schijnt niet eens te horen wat er door de mannen gezegd wordt.

Alles aan Kadee is groot en grof, zijn hoofd, zijn oren en zijn druipende neus. Zijn klompen zijn echte bakken en hij heeft handen als schoppen, breed en rauw. We weten hem wonen in het straatje achter de kerk, helemaal op zijn eentje in een oud kot, meer

hut dan huis. In de zomer zien we hem op het veld werken, nu hier dan daar, naar gelang hij door de boeren gevraagd wordt. En in de winter doolt hij zo maar rond en kruipt binnen waar het warm is. “Kadée doet lijk de honden en de katten,” zeggen de mensen. Toch menen ze het goed met hem en hij wordt nergens weggestuurd.

“Zesentwintig,” telt Jo.

Ik heb er nu dertien. Dat klopt.

Heinke gaat naar de oven en doet heel eventjes het deurtje open om te kijken hoe het daarbinnen met de broden is. Een warme, zoete geur vult het bakhuis en plots komt er leven in die stomme reus bij de oven. Kadee richt zich op en snuift. En zijn ogen gaan groot open. Heel even maar en dan zakt zijn zware, domme hoofd weder naar de grond.

Kadée moet wel een heel arme man zijn, te zien aan zijn gebarsten en afgesleten klompen en zijn op vele plaatsen gelapte broek. En nooit wordt er door Heinke voor hem een brood gebakken.

“Eenendertig ...”

“Achtien.”

Het klopt weer, maar dan vergeten we verder te tellen. Heinke heeft nog eens in de oven gekeken en zegt:

“Het zal genoeg gehad hebben nu.”

Hij legt de broodplank op de trog en we ruimen allemaal plaats voor hem. Alleen Kadee blijft in zijn hoek, hij zit daar niemand in de weg.

Heinke wordt opnieuw dat vinnig, rappe mannetje. Met de lange, houten schoffel stoot hij het ovendeurtje helemaal open. Een hete walm slaat ons in het gezicht en vaag zien we de broden in de duistere oven. Heinke stoot en wrikt met de schoffel, haalt het eerste brood te voorschijn en wipt het handig op de plank. Het is mooi bruin en dampend heet. Het tweede ligt er ook al en Jo en

ik tellen weer.

En dan zien we het allemaal te laat gebeuren: Kadee, die plots opveert en een brood van de plank weggraait. En hoe hij het, grommend als een beer, met zijn grote handen in brokken scheurt en de nog dampende, hete, klompen in zijn mond propt.

Heinke vloekt en slaat met de schoffel op Kadee zijn hoofd, raak en hard. De reus schijnt het niet eens te voelen. Hij bijt en schrokt en slikt. Als een echte wildeman eet hij dat hele brood op. Dan slaat de grote, onnozele dwaas daar te hikken, op zijn buik te duwen en naar zijn adem te snakken. En we zien grote angst in zijn wilddraaiende ogen.

“Hij gaat er nog van kapot!” roept de smid. “Goed om zijn darmen te verbranden met dat hete brood!... Hier, verdomme, drinken maar!”

Hij duwt Kadee de wateremmer in de handen. Kadee zet de emmer aan zijn mond en drinkt, zo gulzig en zo woest dat het water hem in de nek zwalpt.

“Boe!...” blaast hij dan, drinkt nog eens en blijft dan suf en dom om zich heen staan kijken.

De koster is tegen de muur gaan leunen, zo bleek als een doek. En de kleermaker is al even erg ontdaan.

“Een wild beest doet al niet lelijker,” zegt hij.

“Hij had er om kunnen vragen,” verwijt Heinke met een boze blik op Kadee.

Die zit weer in zijn hoek, met zijn handen op zijn buik, te blazen en te zweten nog.

Heinke krijgt intussen al de broden uit de oven.

“Negentien,” heeft Jo geteld. “Heinke, nu heb je er een te weinig.”

“Laat dat er maar een van de mijne zijn,” zegt de smid. “Ik heb nooit geweten dat het met een mens zo ver komen kan. Maar, kijk

daar nu eens!... Die moet, verdomme, een ijzeren maag hebben!” Aan Kadee is er niets ongewoons meer te zien. Hij zit daar weer, als voorheen, met de handen op de knieën en het hoofd naar de grond, stom en roerloos te kijken.

...En toen hing er alweer een druppel aan zijn neus.

Leo Op de Beeck

Oud-Turnhout in de krant van toen

In “Gazet Van Antwerpen” van 30 juli 1968 lezen we :

“Gemeentewerklieden van Oud-Turnhout maken kasseien en leggen wegen”

Ergens aan de rivier “De Aa” langs de steenweg op Oosthoven, heeft de gemeente Oud-Turnhout een ruime werkplaats voorbehouden waar gemeentewerklieden bedrijvig zijn in het vervaardigen van kasseien. Hoewel hier en daar nog wel bestuurseenheden daarin actief zijn, moet men aannemen dat “kasseien maken en er ook leggen” eerder ongewoon aandoet voor werklieden van een gemeente.

Oud-Turnhout huldigt dit principe al lang.

Burgemeester Van Loon, schepenen en raadsleden besloten daartoe in een bepaalde zitting. Dat moet nu zowat zeven jaar geleden zijn.

Het lag in de bedoeling van de gemeentevaderen, de wegenis over het algemeen te verbeteren en daar, waar de inwoners tot nog toe gespeend bleven van een verharding, er een aan te brengen.

Zo schafte Oud-Turnhout zich een vrij eenvoudige installatie aan,

waarmee wonderlijk veel kan gedaan.

Het werk is evenzeer renderend en men had er onmiddellijk het nut van ingezien. Vooreerst kon men dagelijks en jaar in jaar uit zekere werklozen te werk stellen en kon het wegennet netjes worden uitgebreid. Ten slotte maakten heel wat zandwegeltjes plaats voor een prachtige baan die eveneens door de zelfde werklieden werd aangelegd. We konden er ons van overtuigen hoe doeltreffend er gewerkt wordt.

Op de werf, aan de "Aa" wordt er niet geslapen. En men mag wel zeggen dat het daar ingezette personeel zich beijvert om vlug maar ook degelijk arbeid te leveren.

Er aan denken

De gemeente heeft aldus met weinig uitgaven veel kunnen verwezenlijken. We denken aan de vele straten die met fijne betonkeien werden voorzien. De Molenbergen, de Lange Neerstraat tot en met de Lage Darisdonk, Zwanevenstraat, Boomgaardstraat, Dijkzijde, verder te Schoonbroek de Baan naar Kinschot, de Hofstraat en Kerkplein, ten slotte op Schuurhoven.

Niet zo lang geleden werd ook langs de Steenweg op Sevendonk naar de Zandstraat het werk aangevat. Dit is nu gedeeltelijk voltooid. Maar een dezer weken zullen werklieden van de gemeente daar weer kunnen aangetroffen worden om het resterende deel af te maken.

Zo zal Oud-Turnhout andermaal een volledige straat hebben aangelegd. Eerlang zal nog de Kuiltjesstraat te Oosthoven een beurt krijgen.

Het is niet te veel gezegd dat de gemeente Oud-Turnhout hiermee baanbrekend werk heeft verricht ten bate van de inwoners. Maar het is vanzelfsprekend dat ook Oud-Turnhout, Keulen en Aken

niet in één dag kan bouwen en er voor zekere mensen van de gemeente nog veel geduld zal moeten geoefend worden. Het is evenwel bemoedigend dat een gemeente zoals Oud-Turnhout het aandurft dergelijke zaken in eigen beheer aan te gaan.

Maar ze nam het initiatief. Men moest er maar aan denken. Vandaag verheugen de elf die het bestuur in handen hebben zich nog altijd over het wijs besluit dat zeven jaar terug werd genomen.

Honderdduizenden

Honderdduizend van deze betonkasseien werden intussen reeds vervaardigd en op hun plaats gebracht. Er zullen er nog honderdduizenden volgen en de gemeente zal dit vruchtbaar werk voortzetten totdat zij haar doel heeft bereikt, nl. zo mogelijk met de tijd alle straten uitrusten.

De omvang van dit reuzenproject mag echter niet worden onderschat maar men is nu eenmaal vastbesloten te zorgen voor het welzijn van iedereen.

Intussen gaan de werklieden op de werf aan de "Aa" rustig verder; worden grint, cement en rijnzand gemengeld, komt er het oliespuitje aan te pas en worden de bakken vol met het mengsel geschoten.

Totdat de machine ze vrij snel komt ophalen en naar de hangars brengt, waar de gladde kasseien te drogen worden gelegd en verder in een andere stapelplaats worden ondergebracht, waar ze dan op hun uiteindelijke bestemming wachten.

Uit het archief van Fons van Gelder, Oud-Turnhout

Roger Van Mierlo

De gemeenteraad 100 jaar geleden.

De gemeenteraadsleden hebben blijkbaar in 1893 een lang zomerreces gehouden. Het duurde immers tot 15 september vooraleer zij nog eens samen kwamen.

Tijdens de raadszitting werden de begrotingen van de gemeente, de kerkfabrieken van Schoonbroek en Oosthoven goedgekeurd. Een lening voor het bouwen van een nieuw gemeentehuis wordt naar een latere zitting verdaagd.

Wel besluiten de raadsleden met vijf stemmen tegen twee voor het aangaan van een lening van 150 frank voor het plaatsen van "lantarens". Unaniem is men tenslotte bij het nemen van de beslissing om "den Kuil met weide" gelegen op het Kuileinde, openbaar te verkopen.

Tijdens de bijeenkomst van 24 november 1893 liggen de plannen voor het nieuwe gemeentehuis op de tafel. De raadsleden stellen blijkbaar zoveel vragen, die noch door burgemeester Broeckx, noch door schepenen Meynendonckx kunnen beantwoord worden, zodat men besluit om de ontwerper te vragen tijdens een volgende raadszitting tekst en uitleg te komen geven.

De plannen die door de provincie opgemaakt werden om de grachten langs de steenweg te dempen (tussen de buurtweg nr 33 en de eigendommen van Van Mechelen en Meynendonckx), worden door de raadsleden met zeven stemmen tegen één verworpen.

De lening voor het plaatsen van lantarens is blijkbaar door de hogere overheid goedgekeurd, vermits de raadsleden thans besluiten om vijf lantarens te plaatsen in de dorpskom:

- naast het huis van weduwe Leysen - Gesp,
- op het "blijkske" aan de Kerkstraat,
- op de hoek van de "doelen",

- naast het huis van Verheyden,
- naast het huis van weduwe J.B. Van Dyck-Mostmans (aan de school).

De raadszitting van 9 december behandelt een schrijven van de provinciegouverneur. Tijdens de raadszitting van 26 april stemde de gemeenteraad in om 100 fr. te geven als bijdrage in de herstellingskosten van het schilderij van Gaspard de Kraeyer, dat toen het hoogaltaar van de St. Bavokerk versierde. De gouverneur vraagt om deze som met 200 fr te verhogen. De raadsleden stemmen unaniem in met dit voorstel. De plannen en het bestek voor het nieuwe gemeentehuis worden met vijf tegen drie stemmen goedgekeurd. De kosten worden geraamd op 28.000 fr, zonder meubilair. Omdat de gemeente uiteraard niet over voldoende geld beschikt, besluit men om een lening van 30.000 fr aan te gaan, aflosbaar op 66 jaar.

Leo Verstraelen

Het grondbezit te Oosthoven in de 18° eeuw, deel 5.

merten peeter peeterssone
rabbaut, onder den -
x

merten peeter peeterssone
x
steckes bempt

CORSENDONCA

merten peeter peeterssone
rabbaut, in den -
hueven acker, den -

merten peeter peeterssone
veltbraeck, in de -
voorsten acker, den -

beyens anna maria
x
x

beyens anna maria
peeter beyens, in 't aengelegh van -
x

beyens anna maria
hueven, in de -
platvoet, den -

beyens anna maria
x
x

beyens anna maria
hueven, in de -
venetien

beyens anna maria
hueven, in de -
pr. orbus veldt

CORSENDONCA

beyens anna maria
x
hoogh velleken, 't -

beyens anna maria
negenpael, in de -
x

beyens anna maria
gesselbergh, bij den -
erfve, d' -

beyens anna maria
weselacker, in den -
stockmans, het -

beyens peeter
polderstraet, in de -
x

beyens peeter
hueven, in de -
platvoet, den -

beyens peeter
hueven, in de - naast den platvoet
x

beyens peeter
hueven, in de -
crackel, het -

CORSENDONCA

beyens peeter
hueven, in de -
venetie, de -

beyens peeter
hueven, in de -
peer orbus velt -

beyens peeter
grooten beyntel, in den -
langen acker, den -

beyens peeter
negenpael, in de -
cuylen, de -

beyens peeter
x
x

beyens peeter
rabbaut, in den -
x

beyens peeter
hueven, in de -
x

beyens peeter
quaystraet, in de -
loyens

CORSENDONCA

beyens peeter
gesselbergen, in de -
erfve, d' -

beyens peeter
hueven, in de -
hueven driesch, den -

beyens peeter
weselacker, in den -
merckxkens bempt

beyens peeter
hooght, op de -
boogaert, den -

beyens peeter
weselacker, in den -
dommeleir, den -

beyens peeter
gesselbergh, bij den -
palschen acker

beyens peeter
hooght, op de -
cuyl, den -

beyens peeter
clijn luchtermeir, in den -
meir, den -

CORSENDONCA

beyens peeter
hooght, op de -
kerckpath, den -

sels jan
polderstraet, duer aen de -
x

pelckmans anthonie
polderstraet, tot oosthoven in de -
x

Wim van Hout

Inhoudsopgave

Woordje van de voorzitter	1
Een 35.000 jaar oude nederzetting in Oosthoven	2
Honger	11
Oud-Turnhout in de krant van toen	15
De gemeenteraad 100 jaar geleden	18
Het grondbezit te Oosthoven in de 18 ^o eeuw	19

ASLK - SPAREN

REEDS JAREN HET MEEST ERVAREN

UW BANK EN VERZEKERINGSTEAM

Agentschap Arendonk
De Valken 8
2370 Arendonk
Tel. 014/67.76.96

Agentschap Oud-Turnhout
Steenweg op Turnhout 3
2360 Oud-Turnhout
Tel. 014/42.15.28